Roger-Cristian Safta

ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

Editura Universitaria Craiova

Roger-Cristian SAFTA

Roger-Cristian SAFTA

ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ

Presa Universitară Clujeană **Editura Universitaria**

2024

Referenți științifici:
Prof. univ. dr. Romulus BRÂNCOVEANU,
Universitatea din București, Facultatea de Filosofie

Prof. univ. dr. Savu TOTU,
Universitatea din București, Facultatea de Filosofie

ISBN 978-606-37-2158-8
ISBN 978-606-14-2037-7

Cuvânt înainte

În contextul contemporan, caracterizat prin schimbări rapide și provocări complexe în sfera educațională și de cercetare, etica și integritatea academică devin mai mult decât niște simple concepte teoretice; ele reprezintă fundamentul pe care se clădește excelența profesională și morală a viitorilor specialiști.

Este evident faptul că un curs de Etică și integritate academică exhaustiv este un lucru foarte dificil de realizat datorită particularităților evidente ale domeniilor de studii. De aceea am încercat să abordez într-un mod general acele teme care privesc aspectele principale ale comportamentelor etice, precum și promovarea integrității în toate aspectele vieții academice.

Acest demers trebuie înțeles în primul rând ca un îndemn la maturizare morală și la dezvoltare personală, recunoscând că integritatea academică nu se limitează doar la respectarea unor norme exterioare, ci implică o angajare personală față de valorile autenticității, onestității și respectului reciproc, în spațiul academic în principal, dar nu limitat doar la acesta. Este necesar să avem în minte acea viziune asupra eticii și integrității academice nu doar ca pe un set de reguli de urmat, ci ca pe o componentă indispensabilă formării intelectuale și morale.

Conștient de provocările pe care le presupune aplicarea consecventă a principiilor etice în contexte diverse și în situații adesea ambiguu morale, încurajez o abordare reflexivă și critică,

invitând cititorii să analizeze și să evalueze diversele perspective etice, să dezvolte un sens al responsabilității și să fie deschiși la dialog și la învățare continuă.

Această lucrare a fost gândită ca un îndrumar teoretic și practic adresată în special studenților masteranzi, oferind o îndrumare asupra modului în care principiile etice pot fi aplicate în spațiul academic și în cercetare.

Temele dezvoltate în lucrare sunt teme pe care le-am considerat esențiale pentru a acoperi atât fundamentele teoretice ale eticii și integrității academice, cât și aplicațiile practice ale acestora în mediul universitar. Am avut ca repere tematice abordările propuse specialiști în domeniu prin lucrări consacrate apărute la Editura Universității din București[*]. Dincolo de a oferi o abordare completă, acest suport de curs oferă un cadru pentru înțelegerea și aplicarea eticii în mediul academic, bazat pe numeroasele contribuții ale specialiștilor în domeniu, cadrul legislativ actual, precum și pe experiența profesională personală.

---

[*] Emanuel Socaciu, Constantin Vică, Emilian Mihailov, Toni Gibea, Valentin Mureșan, Mihaela Constantinescu, *Etică și integritate academică*, Editura Universității din București, București, 2018; Liviu Papadima, (Coord.), *Deontologie academică. Curriculum-cadru*, Editura Universității din București, București, 2017; Emilia Șercan, *Deontologie Academică. Ghid practic*, Editura Universității din București, București, 2017

1. Etică și morală

În discursul laic, termenii de „morală” și „etică” sunt adesea folosiți interschimbabil, fapt care poate genera confuzii.

Termenul care definește noțiunea de etică își are originea în lexicul grecesc respectiv adjectivul grecesc ἠθικός, ή, όν (*ithicos, i, on*) care este legat de substantivul ἦθος (*ithos*)[1], deși există și opinii referitoare la derivarea din ἔθος (*ethos*)[2]. Cert este faptul că ambele cuvinte sunt asemănătoare, sugerând proveniența dintr-o tulpină comună. Ἦθος (*ithos*), într-un sens inițial desemna locuința oamenilor și a animalelor sau chiar patria, iar mai târziu felul de a fi al unei persoane, caracter[3]. Sensul lui ἔθος (*ethos*) este de obișnuință sau cutumă[4]. Dincolo de această distincție remarcăm totuși că există o apropiere semnificativă a termenilor, atât în ceea ce privește scrierea, pronunția[5], dar și sensul.

---

[1] Mitropolit dr. Nicolae Mladin, Prof. diac. dr. Orest Bucevschi, Prof. dr. Constantin Pavel, Pr. diac. dr. Ioan Zăgrean, *Teologia* Morală *Ortodoxă pentru facultățile de teologie*, Vol. I. Morala generală, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2003, p. 6.
[2] V.J. Bourke, „Ethics” în *New Catholic Encyclopedia*, Second Edition, 5, Ead–Fre, Thomson Gale in association with The Catholic University Of America, Washington D.C., 2003, p. 388.
[3] M.A. Bailly, *Dictionaire grec-français*, Librairie Hachette, Paris, 1935, p. 894.
[4] *Ibidem*, p. 581.
[5] Trebuie avut în vedere faptul că nu cunoaștem modul în care vechii greci pronunțau cuvintele, existând astăzi două moduri diferite de pronunție a limbii grecești vechi (reuchliniană, care este identică cu pronunția limbii moderne și erasmică, în care fiecare fonem are o rostire proprie) – Conf. dr.

Când ne referim la termenul de „morală”, acesta se traduce din latinescul „moralis”, care, la rândul său, constituie o adaptare a termenului grecesc „ithos”. În literatura latină, Cicero[6] și Seneca au contribuit la consolidarea termenului, asociindu-l cu „mos, -moris,” care denotă obicei sau practică culturală. În acest sens, etica și moralitatea sunt conceptual legate, însă semnificația lor nu este perfect suprapusă.

Aristotel este adesea considerat părintele eticii ca domeniu de studiu, prin lucrarea sa *Etica Nicomahică*, în care explorează virtuțile și principiile care conduc la o viață bună. Aristotel face distincția între *ethos* ca „obicei” (în sensul de moravuri stabilite) și *ithos* cu sensul de „caracter moral” sau „virtute”, subliniind importanța formării caracterului prin practici virtuoase. Această conceptualizare a termenului a devenit dominantă în discursul filosofic ulterior. De-a lungul istoriei, conceptul de etică a evoluat, extinzându-se de la sensul inițial de virtute și caracter la o explorare mai largă a principiilor morale care ghidează comportamentul uman. În epoca modernă, filosofi precum Immanuel Kant și John Stuart Mill au contribuit semnificativ la dezvoltarea eticii, introducând sisteme etice bazate pe rațiune (deontologia) și pe consecințe (utilitarismul). În secolul XX și începutul secolului XXI, discuțiile etice au devenit din ce

Ana Felicia Ștef, *Manual de Greacă veche*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 17.

[6] Cicero precizează clar că *moralis* este traducerea grecescului ἦθος: „… pentru că se referă la caracter, pe care ei (grecii, *n.n.*) îl numesc *ithos*, obișnuim să numim acea parte a filozofiei studiul caracterului, dar potrivit este de a-l adăuga la limba latină dându-i-se denumirea de știință morală” - Cicero, „De fato, I, 1” în Cicero, *De Oratore*, in two volumes, II, Book III, toghether with De fato, Paradoxa Stoicorum, De partitione Oratoria, with an english translation by H. Rackham, M.A., Harvard University Press, 1960, p. 192.

în ce mai complexe, reflectând provocările și dilemele morale generate de progresul tehnologic, schimbările sociale și problemele globale. De la bioetică la etica mediului și etica în tehnologie, domeniul eticii s-a extins pentru a aborda întrebări specifice legate de drepturile omului, sustenabilitate, inteligență artificială și multe altele. Această diversificare reflectă nu doar evoluția termenului de etică, ci și necesitatea continuă de a adapta principiile etice la contexte noi și în schimbare.

Morala reprezintă un ansamblu de norme, valori și principii care ghidează comportamentul uman în societate, fiind adesea înțeleasă ca un cod de conduită adoptat de persoane sau grupuri. Aceasta se manifestă prin judecăți de valoare referitoare la bine și rău, corect și incorect, just și injust, exprimând astfel evaluări și așteptări sociale cu privire la comportamentul uman. Definiția și contextul moralei se îmbogățesc și se diversifică în funcție de variațiile culturale, istorice, religioase și filosofice.

Distincția între etică și morală este o temă de discuție fundamentală în filosofia morală, având implicații profunde în înțelegerea și aplicarea principiilor de conduită umană. În timp ce termenii de „etică" și „morală" sunt adesea folosiți în mod interschimbabil în discursul cotidian, în cadrul academic aceștia desemnează concepte cu nuanțe distincte, care reflectă diferite niveluri de analiză și abordare în cadrul studiilor de filosofie morală.

Etica este studiul filosofic al moralei, care include analiza principiilor, valorilor și judecăților morale: „etica este o ramură a filosofiei; este filozofie morală sau gândire filosofică

despre moralitate, probleme morale și judecăți morale”[7]. Etica este preocupată de sistematizarea, apărarea și recomandarea conceptelor de bine și rău, corect și greșit, în comportamentul uman. Morala, pe de altă parte, se referă la ansamblul de norme, valori și principii care ghidează efectiv comportamentul uman într-o societate. Aceasta este adesea percepută ca fiind mai prescriptivă, reflectând codurile de conduită acceptate și practicate în cadrul unui grup sau societate.

În consecință, termenul de „etică” este mai adecvat când ne referim la studiul filosofic și sistematic al principiilor care guvernează comportamentul uman, în timp ce „moralitatea” este mai potrivită pentru a descrie ansamblul de norme și valori care ghidează comportamentul într-un anumit context social sau cultural.

În domeniul eticilor normative și aplicate, distincția dintre „morală” și „etică” s-a manifestat cu claritate crescândă. Aceasta nu este doar o chestiune terminologică, ci afectează modul în care abordăm chestiunile de conduită umană și aplicarea principiilor teoretice în situații practice.

Evident, există două tradiții principale în definirea relației dintre etică și morală: una care menține similaritatea înțelesurilor și una care subliniază complementaritatea lor. În abordarea care accentuează similaritatea, etica și morala sunt adesea folosite în mod interschimbabil și împărtășesc același domeniu de referință, fiind deosebite mai degrabă prin nivelul lor de abstractizare. Acest punct de vedere poate fi asociat cu

---

[7] William K. Frankena, *Ethics,* second edition, Prentice-Hall, New Jersey, 1973, p. 4.

tradiția romană, unde conceptele de „morală” și „filosofie morală” au fost folosite în mod similar.

Cu toate acestea, în cultura filosofică modernă și contemporană, predomină teoria complementarității. În această abordare, etica este înțeleasă ca o disciplină teoretică care se ocupă de principiile care guvernează moralitatea, în timp ce moralitatea este un fenomen practic și contextual, ce reprezintă manifestarea concretă a principiilor etice. Această perspectivă este în conformitate cu tradiția greacă și cu gânditorii care au fost influențați de ea, precum Aristotel și filosofii ulteriori care s-au ocupat de etică.

Un aspect inovator în acest context este aplicarea dualității moralei și eticii în spațiul privat și public. Acest punct de vedere este în ascensiune în literatura contemporană, care accentuează importanța de a distinge între dilemele etice ale vieții private și cele ale vieții publice. În această optică, moralitatea devine mai degrabă o chestiune de conștiință individuală, aplicată în spațiul privat, în timp ce etica este văzută ca un cod de conduită în viețile noastre publice - în domeniile politic, civic și profesional. Tudor Cătineanu constată că „azi înțelegem prin morală un fenomen real, care ține de viața reală – practico-spirituală – a colectivităților umane și a indivizilor, în timp ce etica desemnează teoria sau știința ce investighează acest fenomen real, acest «obiect»”[8]. Andrei Pleșu subscrie acestei înțelegeri spunând că „etica are conotația unei rubrici academice și, ca atare, poate face obiectul unei profesionalizări savante. Morala e aspectul

---

[8] Tudor Cătineanu, *Elemente de etică*, Vol. I, Faptul moral, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1982, p. 9-10.

circumstanțial al eticii, etică particulară, prelucrare subiectivă a moralității generice de care se ocupă etica”[9].

Această separare funcțională poate oferi o clarificare necesară, în special în contextul dilemelor etice contemporane care implică intersectarea vieții private și publice, cum ar fi etica profesională în medicină, afaceri și politică. Aceasta nu înseamnă, totuși, că etica și moralitatea sunt compartimentate strict; ele rămân profund interconectate, iar complexitatea relației lor reflectă complexitatea umană însăși.

1.1. Moralitate și legislație

Deși domeniile moralității și legislației se suprapun și interacționează frecvent, ele prezintă și diferențe semnificative. În timp ce moralitatea se referă la principiile de bine și rău care ghidează comportamentul uman în societate, legislația cuprinde ansamblul de norme juridice elaborate şi impuse de un stat, având ca scop reglementarea comportamentelor individuale și colective pentru a menține ordinea și binele comun.

Interacțiunea dintre moralitate și legislație evidențiază tensiunile, dar și echilibrul dintre autonomia individuală și necesitățile sociale. În timp ce moralitatea oferă un cadru etic care ghidează discernământul și comportamentul personal, legislația stabilește limitele formale ale acțiunilor acceptabile într-o societate. Deși distincte, moralitatea și legislația sunt profund interconectate, fiecare influențând și fiind influențată de cealaltă.

Atât moralitatea, cât și legislația se bazează pe un set de valori fundamentale care sunt recunoscute și apreciate de

[9] Andrei Pleșu, *Minima moralia*, Editura Humanitas, București, 1994, p. 14.

comunitate. Aceste valori pot include justiția, egalitatea, respectul față de demnitatea umană și libertatea. Ambele încearcă să prevină și să rezolve conflictele dintre persoane, stabilind ceea ce este permis și ceea ce este interzis. Moralitatea și legislația împărtășesc scopul promovării binelui comun, încercând să asigure că interesele individuale și colective sunt echilibrate într-un mod care favorizează coeziunea socială și binele general al comunității.

Moralitatea derivă din convingeri și principii etice care pot fi influențate de cultura, religia sau rațiunea individuală, în timp ce legislația este creată și impusă de instituțiile statului. Autoritatea morală este adesea percepută ca fiind internă și subiectivă, în timp ce autoritatea legii este externă și obiectivă.

Încălcarea normelor morale poate duce la sancțiuni sociale, cum ar fi ostracizarea sau disprețul, în timp ce încălcarea legilor atrage sancțiuni juridice, cum ar fi amenzi sau închisoarea. Legislația dispune de mecanisme formale și coercitive de aplicare, spre deosebire de normele morale, ale căror consecințe sunt adesea mai puțin tangibile.

Normele morale se pot schimba și evolua în funcție de contextul cultural și de percepțiile individuale, în timp ce modificarea legislației necesită procese formale de revizuire și adoptare prin intermediul instituțiilor legislative.

Principiile morale tind să aspire la universalitate, adresându-se tuturor oamenilor indiferent de jurisdicție, în timp ce legile sunt specifice unei societăți sau stat și pot varia semnificativ de la o jurisdicție la alta.

Legislația, prin natura sa, este menită să asigure un cadru de bază care permite coexistența pașnică a persoanelor într-o

societate. Aceasta stabilește limitele comportamentului acceptabil, prevenind acțiunile care ar putea dăuna altora sau stabilității sociale. Prin implementarea unui sistem de legi, societatea urmărește să protejeze drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor săi, precum și să mențină ordinea publică și justiția. Legislația vizează, deci, să asigure un nivel minim de sociabilitate, fără de care coeziunea și funcționarea eficientă a comunităților ar fi compromise.

Pe de altă parte, moralitatea reprezintă un set de principii și valori care ghidează comportamentul uman spre un ideal etic superior. Aceasta încurajează nu doar respectarea drepturilor celorlalți, ci și cultivarea unor virtuți precum generozitatea, compasiunea, și altruismul, care merg dincolo de obligațiile impuse de lege. Moralitatea aspiră astfel la realizarea unui „maxim" de sociabilitate, promovând relații interumane bazate pe respect reciproc, înțelegere și grijă pentru binele celorlalți, depășind astfel cadrul strict al legislației.

În relația dintre moralitate și legislație putem distinge și situații aparte, precum comportamente morale dar ilegale, sau comportamente legale dar imorale. Aceste discrepanțe între moralitate și legalitate pot apărea din cauza diversității valorilor, a evoluției normelor sociale mai rapid decât adaptarea legislativă sau din cauza unor legi care reflectă interesele specifice ale unor grupuri de putere în detrimentul unor valori etice larg acceptate. Situațiile de acest tip evidențiază tensiunile dintre principiile etice și constrângerile legale.

1.1.1. Exemple de comportamente morale dar ilegale:

- *Nesupunerea civilă*. Este actul de a încălca intenționat anumite legi, regulamente sau ordine, ca formă de protest pașnic împotriva politicilor guvernamentale considerate injuste sau imorale. Exemple istorice includ mișcările pentru drepturile civile conduse de Martin Luther King Jr. în Statele Unite, care implicau acțiuni de protest împotriva segregării rasiale - comportamente considerate ilegale la vremea respectivă, dar motivate moral prin dorința de egalitate și justiție socială.
- *Salvarea refugiaților*. În unele țări, oferirea de ajutor refugiaților fără a notifica autoritățile poate fi considerată ilegală. Cu toate acestea, dintr-o perspectivă morală sau umanitară, salvarea și asistarea persoanelor care fug de război, persecuție sau sărăcie extremă este considerată o datorie etică.
- *Divulgarea de informații în interes public*. Whistleblowing-ul, sau actul de a dezvălui informații despre activități ilegale, nesigure sau imorale în cadrul unei organizații, poate fi considerat ilegal în cazul încălcării contractelor de confidențialitate. Totuși, acest comportament este adesea motivat de un imperativ moral de a proteja interesul public și de a promova transparența și responsabilitatea.

1.1.2. Exemple de comportamente legale dar imorale:

- *Exploatarea lacunelor fiscale*. Companiile sau oamenii care profită de lacunele din legislația fiscală pentru a minimiza impozitele datorate, deși legal, pot fi considerate imorale din perspectiva etică a contribuirii echitabile la bunăstarea

socială. Astfel de practici, deși conforme cu legea, pot duce la pierderi semnificative de venituri pentru guverne, afectând finanțarea serviciilor publice esențiale.

- *Speculația financiară excesivă*. Activitățile de speculație financiară, care pot contribui la crize economice sau la destabilizarea piețelor, sunt adesea legale, dar pot fi considerate imorale din cauza impactului lor negativ asupra economiei reale și a vieții oamenilor. Aceste comportamente pot avea consecințe devastatoare pentru angajați, consumatori și alte părți interesate care suferă pierderi din cauza fluctuațiilor de piață provocate de speculații.
- *Manipularea consumatorilor*. Practici de marketing sau de afaceri care induc în eroare consumatorii, exploatează vulnerabilitățile lor sau le limitează în mod deliberat accesul la informații pentru a influența deciziile de cumpărare pot fi legale, dar etic discutabile. Deși reglementările vizează protecția consumatorilor, există adesea spațiu pentru practici care, deși nu încalcă legea, sunt percepute ca fiind imorale datorită efectului lor manipulativ sau exploatare.
- *Externalizarea costurilor sociale și de mediu*. Corporațiile care respectă legea, dar externalizează costurile sociale sau de mediu ale activităților lor, cum ar fi poluarea, exploatarea muncii în condiții de siguranță precare sau contribuția la schimbările climatice, pot fi considerate a avea un comportament imoral. Aceste acțiuni, deși pot fi legale în anumite jurisdicții, contravin principiilor de responsabilitate și sustenabilitate socială și ecologică.

1.2. Moralitate și religie

Deși religia și moralitatea sunt adesea interconectate, ele prezintă caracteristici și fundamente distincte. Religia influențează profund moralitatea, oferind un cadru de referință prin care oamenii și comunitățile își ghidează comportamentul și deciziile etice. Cu toate acestea, distincția dintre morală și religie este evidentă în fundamentele, sursa autorității și aplicabilitatea lor. Această interacțiune dintre morală și religie evidențiază diversitatea și complexitatea vieții morale în diferite contexte culturale și religioase[10].

Religia a jucat un rol semnificativ în dezvoltarea și transmiterea normelor morale în multe culturi de-a lungul istoriei[11]. Credințele religioase oferă un cadru prin care oamenii și comunitățile interpretează noțiunile de bine și rău, corect și incorect. Aceste cadre sunt adesea ancorate în texte sacre, tradiții și învățături ale liderilor spirituali, care oferă ghiduri și principii de viață pentru credincioși. Textele sacre conțin narațiuni, porunci și pilde care îndrumă comportamentul moral al credincioșilor. Aceste texte sunt interpretate și aplicate în

[10] James Rachels spre exemplu consideră că morala și religia sunt și trebuie privite ca două chestiuni diferite: „Acest capitol a susținut mai multe concluzii: că binele și răul nu trebuie înțeles în termenii voinței lui Dumnezeu; că morala este o chestiune de rațiune și conștiință, nu de credință religioasă; și că, în orice caz, considerentele religioase nu oferă soluții definitive la multe dintre problemele morale cu care ne confruntăm. Împreună, aceste concluzii indică o concluzie mai largă: că morala și religia sunt, într-un cuvânt, diferite” – James Rachels, *The Elements of Moral Philosophy*, Ninth Edition, Editions 5-9 by Stuart Rachels, McGraw-Hill Education, New York, 2019, p. 64.

[11] Ian Markham, „Religion and Ethics”, în: Ruth Chadwick (Ed.), *Encyclopedia of Applied Ethics*, Second Edition, Vol. 3, Academic Press, 2012, p. 748.

diverse contexte culturale și istorice pentru a ghida acțiunile și deciziile morale. Ritualurile și ceremoniile religioase reafirmă valorile comunității și încurajează reflecția morală. De exemplu, postul, meditația și rugăciunea sunt practici menite să dezvolte disciplina personală, compasiunea și altruismul. Figurile spirituale și liderii religioși au un impact semnificativ asupra interpretării și aplicării învățăturilor religioase în viața de zi cu zi. Predicile, omiliile și consilierea spirituală oferă îndrumări morale și exemple de urmat pentru credincioși.

Moralitatea se bazează pe principii care pot fi raționale și universale, având ca fundament empatia, bunăstarea comună și dreptatea socială[12]. Pe de altă parte, religia își derivă autoritatea morală din transcendență, fiind ancorată în credința într-o putere sau ordine divină care dictează normele de comportament. Principiile morale aspiră la universalitate, adresându-se tuturor oamenilor indiferent de afilierile lor religioase[13]. Religia, în schimb, poate avea norme morale specifice care se aplică în contextul unei tradiții sau comunități de credință particulare.

Normele morale pot fi dezvoltate și susținute prin dialogul social, rațiune și experiență umană. Normele religioase

---

[12] „Determinată de contextul social, cultural, religios care influențează conștiințele, morala însăși primește – tot mai evident, in ultimele decenii – caracteristici relative, non-religioase, individualiste și ambigue, pe care le împrumută din gândirea socială comună” – Ștefan Iloaie, *Morala creștină și etica postmodernă. O întâlnire necesară*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009, pp. 65-66.

[13] Valentin Mureșan, *Managementul eticii în organizații*, Editura Universității din București, București, 2009, p. 261.

sunt stabilite prin revelație divină și tradiție, necesitând credință și supunere față de autoritatea spirituală.

Cu toate acestea, o abordare din perspectiva moralei creștin ortodoxe, poate evidenția anumite particularități care definesc valorile, principiile și scopurile pe care le promovează ortodoxia, precum:

a. Moralitatea religioasă creștin-ortodoxă se bazează pe un fundament transcendent, considerând că principiile morale sunt revelate de Dumnezeu și, prin urmare, au o autoritate absolută și universală. Acesta oferă o bază stabilă și nealterabilă pentru valorile și normele morale, în contrast cu etica seculară, care se poate baza pe fundamente considerate mai relative sau negociabile, cum ar fi convenția socială, raționamentul uman sau bunăstarea colectivă.

b. Tradiția creștin-ortodoxă oferă o viziune integrată și holistică asupra persoanei umane, care îmbină dimensiunile fizică și spirituală deopotrivă. Aceasta promovează dezvoltarea armonioasă a ființei umane, în contrast cu unele abordări etice seculare care pot neglija dimensiunea spirituală. Morala ortodoxă pune accent pe transformarea interioară prin practici spirituale, cum ar fi rugăciunea, postul și participarea la Tainele bisericești, văzute ca mijloace de cultivare a virtuților și de apropiere de Dumnezeu.

c. Creștinismul ortodox pune un accent deosebit pe comunitate și comuniune, promovând ideea că persoana

se realizează în comuniune cu ceilalți și cu Dumnezeu. Unele abordări etice seculare pot pune accentul preponderent pe autonomia individuală și pe drepturile personale, fără a acorda aceeași importanță interdependenței și responsabilității față de comunitate. Morala ortodoxă subliniază iubirea, iertarea și dreptatea ca valori fundamentale care contribuie la coeziunea socială și la binele comun.

d. În viziunea creștin-ortodoxă, scopul ultim al vieții umane este îndumnezeire sau *theosis*, procesul prin care persoana umană devine asemenea cu Dumnezeu prin har. Aceasta oferă o perspectivă eschatologică și o speranță care transcende limitele condiției umane, în contrast cu etica seculară, al cărei orizont se limitează adesea la bunăstarea în această viață. Scopul moralității ortodoxe este, astfel, nu doar îmbunătățirea societății sau realizarea personală, ci realizarea unei comuniuni profunde cu Dumnezeu.

Roger-Cristian Safta - absolvent al studiilor universitare de licență și master în Teologie la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfânta Muceniță Filoteia” a Universității din Pitești în 2000, respectiv 2002, și al studiilor universitare de doctorat în Teologie în cadrul Universității din București în 2013. În prezent lector univ. dr. la Facultatea de Teologie, Litere, Istorie și Arte din cadrul Universității Naționale de Știință şi Tehnologie Politehnica Bucureşti, Centrul Universitar Pitești. A publicat mai multe lucrări de specialitate în reviste sau volume ale unor manifestări științifice.

ISBN: 978-606-37-2158-8
ISBN: 978-606-14-2037-7